

Gdańsk, 30 września 2022 r.

dr hab. Małgorzata Dymnicka, prof. PG
Katedra Urbanistyki i Planowania Regionalnego
Wydział Architektury
Politechnika Gdańska

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

**pt.: „Konstruowanie metropolii. Pomiędzy instytucją a przestrzenią społecznej narracji
– przypadek Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii”**

Autorka

mgr Zuzanna Neuve-Église

Promotor

dr hab. Robert Pyka, prof. UŚ

Promotor pomocniczy

dr Rafał Cekiera

1. Charakterystyka formalna pracy doktorskiej

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska jest jednotomowym opracowaniem w formacie A4 o objętości 560 stron. Praca składa się z części teoretycznej i metodologicznej oraz obejmuje 5 rozdziałów:

1. Metropolizacja jako emanacja procesów globalizacji. Wprowadzenie do głównych kategorii pojęciowych
2. Dyskursywne podstawy tworzenia przestrzeni społecznej
3. Przypadek Górnośląskiego Obszaru Metropolitalnego jako przykład wytwarzania przestrzeni społecznej
4. Metodologia badań własnych
5. Analiza materiału empirycznego

Praca doktorska zawiera również podsumowanie i wnioski końcowe, bibliografię, netografię, spis cytowanych materiałów prasowych, spis wykresów, spis tabel, spis diagramów, spis rysunków oraz aneks.

2. Ocena merytoryczna pracy

Struktura rozprawy obejmuje dwie główne części: teoretyczną i metodologiczną. Część teoretyczna składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy rozdział ma charakter wprowadzający, zawiera wyjaśnienie pojęć, przedstawia ramy konceptualizacji zjawiska metropolizacji oraz jego wymiary: funkcjonalny, przestrzenny, sieciowy i instytucjonalny. Punktem wyjścia do refleksji dotyczącej społecznego poparcia dla działalności instytucji metropolitalnego zarządzania oraz uspołecznienia kwestii metropolitalnej, wyrażającej się w zwiększeniu świadomości mieszkańców na temat jej funkcjonowania, Doktorantka czyni aspekt funkcjonalny. Problematyka wokół której Autorka buduje narrację metropolitalną koncentruje się na dwóch zasadniczych pytaniach badawczych: po pierwsze, w jaki sposób proces metropolizacji w województwie śląskim w wymiarze instytucjonalnym i funkcjonalnym znajduje odzwierciedlenie w dyskursie prasy lokalnej w latach 2007-2018, i po drugie, jakie możliwości stwarza dyskurs prasowy dla wyłaniania się przestrzeni społecznie przeżywanej w analizowanym obszarze metropolitalnym. Rozprawa doktorska p. mgr Zuzanny Neuve-Église wpisuje się więc w bardzo aktualny nurt rozważań dotyczących dynamicznego rozwoju obszarów metropolitalnych generujących wysoki poziom życia i gospodarowania, wzrost usług, innowacji, technologii. Wobec wyzwań i problemów jakie stoją przed obszarami metropolitalnymi coraz większego znaczenia nabierają projekty współpracy na rzecz integracji metropolitalnej i uzyskanie dla nich poparcia społecznego.

W części pierwszej rozprawy pojawiają się liczne odniesienia do współczesnych procesów wykorzeniających oraz, doświadczeń związanych z identyfikacją i tożsamością przestrzenną, nie znalazłam jednak odwołania do nowych kryteriów klasyfikacji metropolii, w których wykracza się poza badawcze tradycje demograficzne skupiające się na wielkości miast mierzonych liczbą mieszkańców. Od kilku dekad toczy się dyskusja o tym, czy metropolia to jeszcze miasto? Poddawanie w wątpliwość miejskości metropolii wynika ze swoistych wzorów kształtowania metropolitalnych struktur oderwanych od tradycyjnych modeli miasta.

Pani mgr Neuve-Église słusznie zauważa, że samo pojęcie „metropolizacji”, chociaż dobrze zdefiniowane w literaturze pojawia się w przekazach prasowych i w dyskursie publicznym jako figura stylistyczna. Dokonuje poprawnie skonceptualizowanego wywodu socjologicznego związanego z kształtowaniem metropolitalności za pomocą języka. Za przedmiot badań obiera Górnośląski Obszar Metropolitalny jako przykład wytwarzania przestrzeni społecznej oraz ognisko wzajemnego oddziaływania potencjału ludzkiego, technologicznego, naukowego i finansowego. Dostrzegam w tej części rozprawy pewien

niedostatek. Chodzi mi o brak rozwinięcia wątku jakości życia jako miary zadowolenia z funkcjonowania metropolii. Pojawia się wprawdzie kwestia zapewnienia wyższej jakości życia jego mieszkańców stanowiącej punkt wyjścia do refleksji na temat społecznego poparcia dla działalności instytucji metropolitalnego zarządzania oraz uspołecznienia kwestii metropolitalnej, lecz bardzo oszczędnie. Za celowe uznałabym przywołanie kategorii jakości życia, nie tylko subiektywnie zrelatywizowanej do własnego życia lecz także dotyczącej satysfakcji z funkcjonowania sfery instytucjonalnej. U podstaw tego podejścia leży szczególnie istotne obecnie budowanie standardów życia w metropoliach w oparciu o wskaźniki jakości środowiska zbudowanego (społeczno-kulturowego, przestrzennego, ekologicznego). W krajach europejskich wykorzystuje się cały szereg skal pomiarowych uwzględniających różne elementy składowe jakości życia w strukturach metropolitalnych.

Za cel rozprawy Autorka przyjmuje zdefiniowanie kreacyjnej oraz integrującej roli języka/ komunikacji w budowaniu uniwersum znaczeń i wspólnoty interpretacyjnej. Kieruje się „chęcią ustalenia sposobów kształtowania przez dyskurs prasowy wyobrażenia o metropolii w jej wymiarze przestrzennym, funkcjonalnym i instytucjonalnym, zwracając szczególną uwagę na jej rozpowszechniane znaczenia zawarte w utrwalonych w języku reprezentacjach” (s. 13). W celu pogłębienia socjologicznej analizy wyobrażeń o metropolii bierze na warsztat dyskurs prasowy, skupiając uwagę na kreacyjnej i integrującej roli języka. W sposób kompetentny wydobywa z materiałów prasowych najbardziej charakterystyczne i nośne wątki tematyczne składające się na dyskursywny obraz metropolizacji. Posługuje się w analizie treści metodą ramowania, dzięki czemu podjętą próbę skonstruowania reprezentacji społecznych metropolii w głównych wątkach tematycznych, wyłonionych z materiału empirycznego należy uznać za udaną.

Pytania badawcze kierują uwagę nie tylko w stronę charakterystyki dyskursu prasy, lecz także analizy dynamiki występowania artykułów dotyczących procesu metropolizacji w województwie śląskim, rodzaju zabierających w nim głos podmiotów oraz głównych wspomnianych wcześniej wątków tematycznych.

Odnosząc się do kolejnej grupy pytań badawczych za interesujący wywód należy uznać rozważania, które przenoszą punkt ciężkości z tradycji demograficznej na wymiar funkcjonalno-jakościowy. Autorka motywuje to przede wszystkim własnymi zainteresowaniami skoncentrowanymi wokół problematyki powiązań pomiędzy trzema zjawiskami: metropolizacją, dyskursem i tożsamością. W metropolizacji poszukuje „kosztownych społecznie skutków ubocznych”, które pozostają gdzieś na marginesie zjawiska, a stanowią ważny jego element. W tej części pracy odnosi się do aspektów omawianego

zagadnienia pozostających w istotnej zależności od władzy lokalnej i regionalnej. Konsekwentnie broni stanowiska, że metropolizacja poza uwarunkowaniami ekonomicznymi i technologicznymi ma słabo rozwinięty wątek związany z ochroną tożsamości lokalnej.

Na tle ambitnych rozważań o złożoności i wielokierunkowości procesów metropolizacji, poszukiwaniu nowych rozwiązań oraz narzędzi zarządczych sprzyjających przekształcaniu niekontrolowanych i współzależnych systemów interakcji, obfitujących w sprzeczności i konflikty wymaga wyjaśnienia z jednej strony stwierdzenie, że „metropolizacja to proces zachodzący samoistnie, a zarządzanie dużymi obszarami zurbanizowanymi w sposób zapewniający ich zrównoważony rozwój stanowi współcześnie jedno z podstawowych wyzwań dla władz publicznych” (s. 27), a z drugiej, że „metropolizacja instytucjonalna w odróżnieniu od pozostałych wymiarów wiąże się z tworzeniem narzędzi zarządzania metropolitalnego i jest procesem sterowanym” (s. 28).

W tym miejscu pojawia się też uwaga dotycząca modelu zarządzania obszarami metropolitalnymi. Analiza różnych szkół tworzenia ustrojów metropolitalnych pokazuje jak trudno znaleźć uniwersalne rozwiązanie wypracowane w zgodzie ze specyfiką/tożsamością lokalną i kontekstem krajowym. Metropolie, jak argumentują badacze, ze względu na swój status *meter-polis*, dryfują w stronę postnarodowego organizmu, konstytuującego się w globalnych dynamicznych przepływach, odrywając się od korzeni, stwarzając też niespotykane wcześniej możliwości zakotwiczenia się społeczeństw miejskich na nowych zasadach. Saskia Sassen zwraca uwagę na to, że powiązane z innymi miastami metropolie czy miasta globalne wykazują więcej podobieństw między sobą, niż z pozostałymi regionami wewnątrz danego państwa narodowego. Z korzyścią dla rozprawy byłoby rozwinięcie perspektywy makrosocjologicznej, w której przestrzeń konstytuuje się na trzech różnych płaszczyznach: lokalnej, państwowej i globalnej. Globalizacja w niej przyczyniła się do wyraźniejszej w ostatnich dekadach reorganizacji czasu i przestrzeni (*shrinking world, time-space compression, time-space convergence* itp.). Te kluczowe czynniki w rozwoju współczesnych metropolii stanowią ważne zmienne wyjaśniające zjawiska i procesy, które zachodzą w złożonych strukturach miejskich. Przepływy informacji i kapitału wyznaczają nowe style życia i nowe podejście do przestrzeni, tożsamości, identyfikacji.

Za problematyczną można uznać także tezę, że „władza lokalna, samorządowa, ponosi odpowiedzialność za wzmocnienie poczucia więzi z lokalnym terytorium, wyrażającego się w obywatelskim zaangażowaniu mieszkańców w kwestie wspólnoty lokalnej. Jednocześnie zaangażowanie to stanowi wyraz zbiorowego panowania określonej zbiorowości nad wyznaczonym administracyjnie terenem, w tym także przestrzeni metropolii” (s.8). Nie ulega

wątpliwości, podążając tropem Tadeusza Sławka, że w dialogu wykuwa się miasto, miejskość. Za mniej oczywiste należy jednakże uznać słowa Autorki, które wskazują na omnipotencję władzy lokalnej w zakresie odpowiedzialności za wzmocnienie więzi z lokalnym terytorium. W przypadku metropolii miejskość wynika z odniesienia do „innych” niekoniecznie dzielących te same normy i wartości czy miejsca. Metropolię wyróżnia użytkowanie różnych przestrzeni oraz preferowanie odmiennych stylów życia i bardziej sieciowych niż przestrzennych identyfikacji. Politycy wielokulturowych metropolii muszą więc zdawać sobie sprawę z tego, że wyobrażona wspólnota dzielanych lokalnych tożsamości może stać się także źródłem napięć w relacji do konstruujących ją reguł prawnych. Pragnienie budowania więzi lokalnych na gruncie społeczno-kulturowych i przestrzennych identyfikacji może się stać równie dobrze paliwem w konfliktach, jak i źródłem nowych tożsamości. Trudno jest mi zgodzić się z tezą, że zaangażowanie mieszkańców/użytkowników przestrzeni metropolitalnej *stanowi wyraz zbiorowego panowania określonej zbiorowości nad wyznaczonym administracyjnie terenem*. Gwarantem społecznego wymiaru metropolii są mechanizmy uczestnictwa społeczności lokalnych w procesie zarządzania (Raport OECD).

Zadaniem władzy lokalnej jest budowanie płaszczyzn demokratycznej akceptacji reform, porozumienia wokół różnic interesów oraz różnych praktyk tożsamościowych. We współczesnych metropoliach trudno znaleźć zadowalającą wszystkich odpowiedź na rodzące się problemy, dlatego ze względu na zjawisko „niemożliwej do zasymilowania odmienności” nie ustają poszukiwania innych/różnych/nowych form integracji społecznej. Podobni sobie mieszkańcy nie stworzą metropolii. Sama różnorodność to też za mało aby powstała wspólnota określonych wartości, sposobu życia czy aspiracji.

Rozprawa Kandydatki wyrosła z założenia, że chociaż proces metropolizacji zachodzi w sferze materialnej, to może być wzmocniany także w sferze symbolicznej poprzez dyskurs publiczny, w który angażują się różni aktorzy – politycy, lokalni aktywiści, naukowcy, przedstawiciele mediów i mieszkańcy. Zasadniczo należy się zgodzić z tą tezą, jak również z trafnym spostrzeżeniem, że metropolię trzeba postrzegać jako wizję lub projekt. Autorka w procesie metropolizacji upatruje szansę, odnosząc ją do sfery dyskursu i szerzej – komunikacji masowej, na rozwój wyobrażeń zbiorowych. W tym celu odwołuje się do teorii konstruktywizmu, zgodnie z którą rzeczywistość jest wytwarzana w interakcjach jednostek i grup społecznych. W duchu konstruktywistycznym na plan pierwszy wysuwają się pytania: co i jak się mówi o metropolizacji, jakich argumentów się używa. Nie znajdziemy jednak głębszego uzasadnienia posługiwania się założeniami teorii konstruktywistycznej i omówienia również jej słabszych stron. Autorka, pisze że przyjmuje ujęcie konstruktywistyczne, „gdzie

powstawanie tożsamości analizuje się z perspektywy dyskursu metropolitalnego generowanego przez instytucje i elity zaangażowane w konstruowanie metropolii” (s.9). Dowodzi, że pojęcie dyskursu ewoluowało, a w analizach świata społecznego nadaje się mu moc sprawczą rzeczywistości (s. 49). Z przyjęciem tej perspektywy wiąże się istotne założenie, że w zamierzeniu płynne i otwarte tożsamości powstające w myśl konstruktywizmu społecznego i polityk tożsamościowych generują z jednej strony antyesencjalistyczny stosunek do miejskiej przestrzeni, a z drugiej silną chęć do społecznego wytwarzania/ujarzmiania podmiotowości. Warto pamiętać o tym, że w swoich wyobrażeniach o rzeczywistości społecznej można dać się ponieść, myśląc obraz świata z nim samym. Byłoby interesujące poznać stanowisko Kandydatki w tej kwestii.

Kolejny wątek polemiczny wiąże się z podkreśleniem roli prasy lokalnej w procesie kształtowania/wytwarzania metropolii. Media z całą pewnością istotnie oddziałują na percepcję różnych zjawisk, jednakże ich wpływ na konstruowanie znaczeń, osvajanie sfery polityczno-administracyjnej czy integrację mieszkańców wokół wspólnych wartości wydaje się nieco przeszacowany. W dobie cyfryzacji mediów i różnorodnych przekazów płynących z wielu źródeł stanowienie z nich narzędzia socjalizacji metropolitalnej mieszkańców wymaga pogłębionej refleksji na temat sfery demokracji metropolitalnej.

Na uwagę zasługują kompetentnie rozwinięte wątki polityk metropolitalnych, które bazują na wertykalnym systemie hierarchicznych instytucji zarządzających. W sytuacji gdy obszary metropolitalne w Polsce są stosunkowo nową jakością miejską ze słabo jeszcze wykształconymi efektywnymi mechanizmami prowadzenia wspólnej polityki rozwoju miast i tradycją współzarządzania, kluczowym zadaniem metropolitalnych struktur staje się włączanie w ten proces różnych aktorów i podmiotów. Jak wynika z rekomendacji europejskich, w tym m.in. ze Strategii Lizbońskiej, prowadzenie zintegrowanej metropolitalnej polityki przynosi trwałe korzyści dla rozwoju regionów miejskich, zwiększając konkurencyjność układów osadniczych i regionów, we współpracy międzynarodowej. Koncepcje sieciowego współzarządzania promują inkluzywność, a procesy decyzyjne mają charakter deliberatywny. Wiąże się z tym kolejny istotny wątek dotyczący uczestnictwa społecznego w procesach współzarządzania strukturami metropolitalnymi. Autorka, co chcę podkreślić, trafnie spostrzega, że hasło ‘metropolizacja’ w związku ze współczesnymi zjawiskami społeczno-kulturowymi i przestrzennymi oznacza także lokalne punkty zaczepienia i materializacje. W obrębie metropolii mamy więc do czynienia z transformacjami społeczno-przestrzennymi, będącymi efektem splotu nowych technologii, stylów życia i przepływów organizujących interakcje. Na nowe style życia wpływają nie tylko

globalnie zdefiniowane wzorce lecz także same procesy lokalne wywierają wpływ strukturyzujący. O lokalizacjach przemysłu decydują coraz częściej panoramy miast, miejskie kultury czy dbałość o środowisko. Współczesne badania polityki metropolitalnej wobec różnorodności form i koncepcji zarządzania tego typu obszarami wskazują jednoznacznie, że nie ma jednego modelu metropolii. Niemniej jednak powinien być on wypracowywany w zgodzie z tożsamością lokalną. W związku z tym, klucza do lepszej przyszłości w metropoliach, szuka się w nowym myśleniu o miastach (nowy municypalizm, współzarządzanie publiczne itp.). W rozprawie zabrakło szerszego odniesienia do najnowszych koncepcji na ten temat. Autorka w kilku miejscach przywołuje francuskiego filozofa Henri Lefebvre'a, gdy rozprawia o dynamicznej, relacyjnej i społecznie wytwarzanej przestrzeni, pomijając istotne z perspektywy współczesnych zmian zachodzących w miastach jego stanowisko, które zawarł w eseju *Le droit à la ville* (Prawo do miasta; 1967) (s. 92). Z perspektywy współczesnej metropolizacji prawo to powraca z nową siłą, stwarza bowiem możliwości decydowania przez mieszkańców o kierunku rozwoju miejskiego środowiska zbudowanego. Nabiera też nowego znaczenia w procesie budowania integracji metropolitalnej oraz ukazania jego społecznego wymiaru. W obliczu wielu problemów/barier występujących w polskich metropoliach (lub metropoliach *in statu nascendi*) uwarunkowanych historycznie, prawno-administracyjnie, politycznie szczególnie ważne stają się rozważania o konieczności zintegrowanego podejścia do zarządzania i planowania przestrzennego w skali metropolitalnej (spory o *gouvernement* i *governance*). Tej kwestii, jak również kontroli procesu urbanizacji oraz koordynacji interesariuszy, grup społecznych, instytucji, organizacji, jak wynika z analizy materiału prasowego, nie dostrzegają w stopniu zadowalającym wymienieni w rozprawie aktorzy zmian. Wątek ten zasługuje więc na szczególną uwagę zwłaszcza w kontekście założeń zawartych w koncepcji prawa do miasta wrażliwej na bariery w wykonywaniu zadań publicznych odpowiadających potrzebom mieszkańców. Stąd za istotną zasadę integracji metropolitalnej uznaje się zagwarantowanie mechanizmów uczestnictwa społeczności lokalnych w procesie zarządzania, na co słusznie zwraca uwagę Autorka na kilku kartach rozprawy.

Kandydatka w sposób wyczerpujący rozwija wątek metropolizacji funkcjonalnej, podkreślając, że jest on głęboko wpisany we współczesne zmiany związane z pozycją państwa i jego roli, wyrażające się w ograniczeniu jego możliwości organizacyjnych i finansowych. Wyróżnia: strukturę instytucjonalną, aspekty instytucjonalne, instytucjonalizację współpracy, sferę instytucjonalną, jakości instytucjonalne itp. W tabeli na s. 225 (także na s. 24) wymienia aspekty metropolii jako instytucji, jednak, biorąc pod uwagę to, jak ważny w procesie metropolizacji jest wymiar instytucjonalny, za uzasadnione uznałabym odwołanie się w

pierwszej kolejności do założeń związanych z kryteriami *stricte* jakościowymi. Jednym z priorytetowych jest wysoka jakość usług, instytucji i wyposażenia, lecz zagadnienie to pojawia się w dysertacji tylko przy okazji cytowanej pracy Michela Bassanda. Metropolie jako kluczowe ośrodki gospodarcze cechuje nowa jakość miejska nieporównywalna z tradycyjnym miastem czy tradycyjnym regionem.

Rozdział drugi zawiera rozważania o roli dyskursu w budowaniu świadomości metropolitalnej. Autorka odwołuje się do procesu wytwarzania przestrzeni społecznej i miejsca, wiążąc refleksje na temat obszaru metropolitalnego oraz jego przestrzeni fizycznej i wyobrażonej z kognitywnymi podstawami regulującymi procesy formułowania i odbioru komunikatów. Koncentruje uwagę na opisie dyskursu w podejściu Michela Foucault jako systemu wiedzy/władzy. Przywołuje, słusznie, także koncepcje dotyczące komunikacyjnych mechanizmów wytwarzania miejsca i budowania konstrukcji tożsamościowych. Za dobrze skonceptualizowane w tym rozdziale należy także uznać rozważania o znaczeniu tożsamości miasta metropolitalnego w powiązaniu ze strategiami marketingowymi. Zwłaszcza że szczególnie w ostatnich dekadach rozwija się pewien wzór zachowań odnośnie do zarządzania miastami wyrażany akumulacją znaków dystynkcji, co nierzadko niszczy wyjątkowość danego miejsca i sprzyja utowarowieniu kulturowych dóbr wspólnych. A materiały promocyjne, jak słusznie zauważa Kandydatka, budzą nie zawsze pozytywne emocje.

W rozdziale trzecim Doktorantka bardzo kompetentnie kreśli kontekst historyczny procesu powstawania obszaru metropolitalnego oraz instytucji jego zarządzania w postaci Górnośląskiego Związku Metropolitalnego i Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Spójnie i wyczerpująco przedstawiła złożoność zjawisk społecznych, gospodarczych i kulturowych, budując tło dla procesu metropolizacji w ramach współpracy gmin związku metropolitalnego. Omawia stosunek badanych mieszkańców miast obszaru metropolitalnego w województwie śląskim do metropolii jako wspólnego dobra i zasobu. Dostrzega duży potencjał wzmacniający poczucie tożsamości mieszkańców, ogniskujący je wokół wartości kojarzonych z kategorią metropolitalności, takich jak kreatywność, postęp i innowacja, „jak również sferą wartości podstawowych i sposobami spędzania wolnego czasu” (s.155). Niestety, wypowiedź ta zawiera kilka dość przypadkowych czynników, wskaźników i koncepcji, przykładowo dobro wspólne czy spędzanie wolnego czasu. Zestawienie różnych miar, wskaźników, kategorii pochodzących z różnych porządków wprowadza niepotrzebny chaos w poprawnie skonstruowany i bardzo ciekawy rozdział.

Część druga prezentuje podstawy metodologiczne przeprowadzonej analizy wraz z wynikami. W rozdziale czwartym Autorka opisuje cel i przedmiot badań, przedstawiła pytania

badawcze oraz uzasadniła wybór prasy jako źródła materiału empirycznego, charakteryzuje metody i techniki badawcze, sposób pozyskania i przygotowania danych do analizy oraz dobór próby. Dokonuje analizy materiałów prasowych m.in. ze względu na kryterium podmiotowe, wyróżniając źródła dziennikarskie i niedziennikarskie. Rozdział ten zawiera poprawnie sformułowane wnioski z badania pilotażowego obejmującego jakościową analizę treści strategii rozwoju gmin wchodzących w skład Górnośląskiego Związku Metropolitalnego, które dostarczyły pierwszych wskazań odnośnie do sposobu opisu kategorii „metropolia”, zaobserwowanych również w badanym materiale prasowym.

W rozdziale piątym Autorka prezentuje w trzech sekcjach wyniki badań, stosując analizę ilościową dynamiki dyskursu w badanym okresie (lata 2007-2018) w podziale na teksty dziennikarskie: artykuły informacyjne i publicystyczne oraz wywiady i debaty, a także dodatkowo teksty niedziennikarskie jako reakcję czytelników na dyskurs elit symbolicznych zawarty w prasie. W sekcji drugiej przedstawia wyniki analizy jakościowej, bazując na zawartości wyłonionych z materiału prasowego grup tematycznych, problemów i kwestii stanowiących treść dyskursu prasowego. Następnie omawia wyniki analizy ramowania zawierające hierarchizację i selekcję informacji uwzględnionych w konstruowaniu reprezentacji społecznych metropolii w dominujących wątkach tematycznych, wyłonionych z materiału empirycznego na podstawie obserwacji poczynionych na dwóch poprzednich etapach analizy. Bardzo interesujący sposób analizy przekazów prasowych z wykorzystaniem środków językowych dowodzi znajomości warsztatu metodologicznego oraz ma wartości poznawcze. Rozprawa w tej części pokazuje jak ważne przekazy słowne funkcjonują w roli skutecznych narzędzi wywierania presji, budowania ocen i nadawania znaczeń poszczególnym obszarom czy miejscom w strukturze metropolitalnej.

W części końcowej Kandydatka podejmuje próbę zarysowania medialnego obrazu metropolii. Zwraca uwagę na procesualny charakter zjawiska metropolizacji a także na nowatorskie podejście do problemu, które polega na odkrywaniu nowych pól badawczych skoncentrowanych na przestrzeni symbolicznej powstającej metropolii. W podsumowującym rozdziale zawiera interesujące i inspirujące do dalszych badań i analiz wnioski, obnażając mechanizmy rządzące kształtowaniem się metropolii śląskiej. Czynniki świadomościowy odgrywa tu istotną rolę i pokazuje rolę narracji prasowej w jej rozwoju.

3. Wnioski końcowe

Praca, ze względu na swoją tematykę jest bardzo ważna. Obejmuje szeroki wachlarz zagadnień związanych z procesem metropolizacji obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiego. Ukazuje sposób postrzegania problemu przez osoby i instytucje, do których należy wytwarzanie i polepszanie istniejących struktur urbanistycznych. Cel pracy został jasno określony, a metody i techniki badań – odpowiednio dobrane i opisane. Postawione tezy są oryginalne i stanowią istotny wkład do nauk socjologicznych. Pani mgr Zuzanna Neuve-Église rozpoznała znaczenia przypisywane metropolii przez różnych autorów przekazów prasowych, wzbogacając i poszerzając wiedzę socjologiczną w zakresie narzędzi interpretacyjnych w procesie kształtowania się śląskiej metropolii. Autorka w sposób kompetentny pokazała mechanizm budowania wizji metropolitalności na podstawie analizy dyskursywnej, podejmując trudne wyzwanie przedstawienia różnych wymiarów pojęcia metropolizacji. Wyszła poza przeważający w dyskursie publicznym pogląd o dominującej roli w rozwoju metropolizacji regionu śląskiego wymiaru instytucjonalnego i technokratycznego, poszerzając go o wymiar świadomościowy, jakkolwiek pamięta o tym, że badania nie wyczerpują problematyki wyobrażeń zbiorowych o metropolii w województwie śląskim. Za dojrzałością intelektualną i badawczą Autorki przemawia także dociekliwość i otwarcie na dalsze badania społecznych reprezentacji metropolii zawartych w wypowiedziach mieszkańców gmin, które wchodzi w skład związku metropolitalnego. Walory poznawcze pracy oraz umiejętności analityczne Autorki dowodzą znajomości warsztatu naukowo-badawczego i spełniają wymagania stawiane pracom doktorskim.

Recenzowaną dysertację oceniam pozytywnie i na podstawie przedstawionej argumentacji zgodnie z art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r., poz. 85 z późniejszymi zmianami) wnoszę do Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Socjologiczne Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie mgr Zuzanny Neuve-Église do publicznej obrony pracy i dalszych etapów postępowania doktorskiego.

Martyna Dymniak